

Supplementary Sources for Ruth Shiur #2

The Parameters of Leket

Ezer Diena, ediena@torontotorah.com

1. Talmud Bavli, Shabbat 113b (Davidson Edition translation)

ויאמר בועז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת וכי דרכו של בועז לשאול בנערה אמר רבי אלעזר דבר חכמה ראה בה שני שבלין לקטה שלשה שבלין אינה לקטה...

It also says: "And Boaz said to his youth who was standing over the harvesters: To whom does this young woman belong?" (Ruth 2:5). This is surprising: And was it Boaz's habit to inquire about a young woman? Rabbi Elazar said: He saw in her a matter of wisdom and Torah, and that is why he asked about her. What he saw was that she collected two stalks, but she did not collect three stalks. She thereby acted in accordance with the halakha that three stalks lying together are not considered to be gleanings left for the poor; rather, they remain in the possession of the owner of the field.

2. Rashi to Shabbat 113b

שני שבלין לקטה - כשהיא רואה שני שבלין שנפלו מן הקוצרים - לוקטתן, אבל שלש שוכבות יחד - אין לוקטתן, דהכי היא מתניתין: (פאה פרק ששי משנה ה) שני שבלים - לקט, שלשה - אינו לקט.

3. Hagahot Habach to Shabbat 113b, note 3

שם אמר ר' אליעזר דבר חכמה. נ"ב פירוש דבר הלכה וכן איתא בפרק בתרא דנדה דף סט ע"ב שלשה דברי חכמה ומפרש הלכה.

4. Maharsha, Chiddushei Agadot to Shabbat 113b

דבר חכמה כו'. נקט הכי דדינא הכי הוא אליבא דב"ה ממתני' דמס' פאה וקשה דשאר עניים ודאי נמי היו מדקדקין בכך לב"ה ב' לקט וג' אינו לקט לב"ש ג' לקט וד' אינו לקט ומאי דבר חכמה ראה בה ונראה לפרש ע"פ שמפרשים פלוגתייהו בירושלמי טעמא דב"ה ב' שנאמר לעני ולגר תעזוב אותם וטעמא דב"ש ג' שנאמר לגר ליתום ולאלמנה ע"ש בפ"ה הר"ם והר"ש והשתא רות שהיתה גיורת וענייה ואלמנה והיתה ראויה ליטול גם שלש דאפשר דב"ה מודה בהא דיש לעזוב לה ג' וקאמר דבר חכמה היה בה שלא תהיה נחשבת לג' המדוכים האלה וע"כ לא נטלה רק שתים לקע [לקטה] כשאר סתם בני אדם אליבא דב"ה וק"ל:

5. Ben Yehoyada to Shabbat 113b

והנה פירוש מהרש"א יבא על זה לנכון, אך אנא עבדא אשלים את דבריו, דבאמת בית הלל ובית שמאי כל חד יהיב טעמא לדבריו, נמצאו אלו ואלו דברי אלהים חיים, ואף על גב דעתה קיימא לך כבית הלל מפני בת קול, הנה באותו זמן דקדים לא היתה הלכה פסוקה אלא יש עושין כבית שמאי וסומכין על פסוק (דברים כד, יט) לגר ליתום ולאלמנה, ויש עושין כבית הלל וסומכין על פסוק (ויקרא יט, י) לעני ולגר, ובודאי נעמי בעת שלמדה את רות הלכות לקט ושכחה אמרה לה יש סומכין על פסוק לעני ולגר, ויש סומכין על פסוק לגר ליתום ולאלמנה, ואת תעשי כאשר תחפוצי. ורות היתה חכמנית לא רצתה לעשות כסברת בית שמאי, משום דסברה זו סמוכה על פסוק לגר ליתום ולאלמנה והיא אינה רוצה להחזיק עצמה בסוג 'אלמנה' דאם כן יהיה לה דין 'קטלנית' ולכן בחרה למיזל בתר סברת בית הלל, כי סברה זו סמוכה על פסוק לעני ולגר שהיא החזיקה עצמה לעניה וגיורית דאזיל מנה דין קטלנית, דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וזהו דבר חכמה שמצא בה!

6. Chashukei Chemed to Mishnah Pe'ah 6:5

וכתב על כך הגרש"ז אויערבך (מובא בהליכות שלמה, שבועות, עמ' שעט הערה 31): והוא חידוש גדול בהלכה, ולפי זה במקום שיש גרים, חייב להניח גם לג', ואם אין גרים, שפיר לוקטן לעצמו, אם הם שלושה...

7. Daf Al Hadaf Shabbat 113b

אכן במשנה ראשונה (שם) מביא מהרשב"ם בב"ב דף ע"ב בשם הספרי טעם אחר לפרש פלוגתת ב"ש וב"ה דכתיב בתורה גדיש, ולמר שלשה מיקרי גדיש ולמר ארבעה. ועיי"ש דכתב נ"מ לדינא בין הטעמים. וכתב בספר מטעמי יעקב (ע' רז) דלפי הנ"ל יצא דיש עוד נפק"מ בין הטעמים, דלפי הטעם הראשון הנ"ל שכתב המהרש"א, א"כ יצא דמודים ב"ה באלמנה עניה וגיורת שלוקחת שלושה. ולפי הטעם השני בגלל גדיש - א"כ גם כה"ג יכולה לקחת רק שתים ודו"ק היטב.

8. Derech Emunah (Tziyun Hahalacha), Hilchot Matnot Aniyim 4:10

ורש"י בסנהדרין פ"ה א' כתב שלש אינו לקט שאין דרך להפקירן ונראה ברור שט"ס הוא וצ"ל שאין צריך להפקירן ודלא כערך לנר ורש"ש שנתקשו בזה וכונת רש"י דקשה הלשון אינו לקט שהרי נפל והוא לקט לכן פי' שאין לו דין לקט דהיינו שא"צ להפקירו לעניים ועי' ראב"ד בתו"כ קדושים פ"ג שכ' טעם אחר משום דכתיב ולקט קצירך ולא קציר עצמו ופעמים שאין אדם קוצר אלא ג' שבלים: